

## **Filosofie – co všechno vypovídá**

Vším, co člověk dělá a co říká, vypovídá vždycky také o sobě, i když se ve svých činech i slovech obrací především jinam, k nějakým skutečnostem jiným, než je sám. A filosof – protože filosofie je svou bytostnou povahou a svým bytostným určením reflexí – si toho má a dokonce musí být vědom, a to jak při posuzování toho, co říkají nebo co dělají druzí (a co podrobuje své kritické reflexi), tak při sledování a kontrole toho, co dělá on sám, zejména pak, když myslí, když filosofuje. A to pochopitelně neplatí jen o jednotlivém člověku, ale také o době, o trendech a tendencích, příznačných pro určitou společnost (nebo část, vrstvu apod. společnosti) v určitém časovém období. Tato zkušenost sama nás učí rozlišovat mezi tím, o čem se mluví, a tím, co to chápajícímu může říci, že se o tom mluví a jak se o tom mluví. Někdy může obojí souhlasit a navzájem se podporovat a posilovat, zatímco jindy je obojí v rozporu a jedno pak popírá druhé. Když někdo stále ve svých řečích zdůrazňuje svou prostotu, nenáročnost a skromnost, ve skutečnosti je tím jako své kvality právě problematizuje a popírá. Odtud staré rozpoznání, že dobrá práce se chválí sama: rozumí se tím, že není třeba vykládat, jak je naše práce dobrá, ale že stačí, aby dobrá vsutku byla. Na druhé straně se říká, že samochvála smrdí. Obojí platí jen pro toho, kdo je s to skutečnost rozeznat od toho, co se za skutečné považuje a co se o tom jako o skutečném povídá.

(Písek, 980805-1.)